

Så påverkas näringslivet av de höga energipriserna

"Vi kan inte nog understryka hur hårt hela industrin i elområde tre och fyra drabbas av de höga men även volatila energipriserna. Förutom att vår industri kräver mycket energi är den helt beroende av en stabil elförsörjning och ett oplanerat avbrott skulle få mycket stora maskinella, och därmed ekonomiska kostnader som följd."

- **Andreas Malmberg, VD, Trioplast**

Annika Cederfeldt
Näringslivspolitisk chef
Handelskammaren Jönköpings län

Hannes Malmberg
Student, Statsvetarprogrammet
Göteborgs Universitet

Handelskammaren Jönköpings län

Handelskammaren Jönköpings län arbetar för att Jönköpings län ska bli en attraktiv region för människor att bo och arbeta i. Vi är med och skapar bra förutsättningar för länets företag och hjälper dem att utvecklas i regionen.

Sammanfattning

Näringslivet i Jönköpings län hotas av de skenande energikostnaderna

För att få fram en reell bild av hur företagen i Jönköpings län drabbas av de volatila och höga energikostnaderna skickade Handelskammaren i Jönköpings län ut en omfattande enkät den 6:e september 2022. Enkäten har besvarats av 206 företag varav cirka hälften återfinns inom tillverkningsindustrin. Majoriteten av Jönköpings läns företag finns inom elområde 3 men länet har en betydande andel energiintensiva företag inom elområde 4 där Gnosjö, Värnamo och delar av Gislaveds kommun återfinns.

Resultatet från enkäten, vilket redovisas i den här rapporten, visar att företagen är påverkade i mycket hög omfattning av de skenande energikostnaderna och att deras framtid är både direkt och indirekt hotad. En tredjedel av företagen anger att deras energikostnader har ökat med 100% eller mer, nedbrutet till industrin anger nära hälften att deras energikostnader ökat med 100% eller mer. Dessa ökade kostnader påverkar såväl likviditet som resultat och kan snabbt ge mycket negativa följder.

Strax över 40% av företagen anger att företagets framtid är hotad i hög eller mycket hög grad. 30% av företagen med 250 eller fler anställda anger att deras företags framtid är hotad i hög eller mycket hög grad. Resultatet visar att företagen i liten grad var förberedda när prisökningen kom under Q3 2021 då ca 45% anger att de inte alls eller i mycket liten grad varit förberedda.

Svenska Kraftnät har aviserat att en så kallad manuell förbrukningsfrånkoppling av el kan komma att bli aktuell för att motverka större störningar. För att belysa vikten av att företag behöver tid för att förbereda ett eventuellt stopp i eltillgången, ställdes frågan om i vilken grad företagets verksamhet skulle drabbas negativt av ett elavbrott.

Nära 80% anger att deras företag skulle skadas i hög eller mycket hög grad. Svaren visar att energiintensiva företag inte har möjlighet att ha den backup som skulle krävas för att säkra driften av maskiner vid ett elavbrott. Det finns risk för mycket negativa ekonomiska följder för exempelvis producerande företag om maskinerna inte förbereds på ett strukturerat sätt för ett stopp.

Handelskammaren trycker på följande åtgärder:

- Det krävs åtgärder som stärker bolagens likviditet och resultat snabbt för att inte riskera att gå i konkurs. Dessa ska vara fördelade till de branscher och företag som behöver dem mest.
- Svenska Kraftnäts 90 miljarder i flaskhalsavgifter ska fördelas till de regioner och företag som har finansierat dem och som behöver dem mest.
- Handelskammaren kräver en långsiktig blocköverskridande plan för att bygga ut en stabil, tillförlitlig och billig elförsörjning i södra Sverige. Detta för att säkra tillgången, få ner priserna och ta bort den snedvridna konkurrenssituation som uppstått i Sverige.
- Elområdesindelningen måste ses över för att motverka den nationella konkurrenssituationen den skapar. Kvarstår indelningen kommer den på sikt skapa en mycket snedvriden nyetableringssituation i landet där företag blir mindre benägna att etablera sig eller expandera i de södra delarna av landet.
- Det behövs samordning i att stötta företagen för att på kort och lång sikt minska energianvändningen.

- Det behövs både stöd och kunskapsförmedling till företagen för att investera i egen elproduktion.
- Företag måste kunna behålla sin spetskompetens och kompetensutveckla vid nedgång i produktion och order.
- Korttidspermittering kan i det här läget leda till att istället för att bibehålla kompetensen, vilket är syftet, väljer medarbetarna att söka andra jobb eftersom lönebortfallet blir för stort på grund av ökade privata omkostnader.
- Det politiska vakuum som är får inte sinka farten i beslut att stötta företag. Vi är bara i början av en kris och företagen är redan mycket hårt drabbade.
- I de fall som det finns en risk att bli aktuellt med en manuell frånkoppling bör motköp beaktas som ett alternativ. Se Energi- marknadsinspektionen (ei.se)

Statistiska Centralbyrån (scb.se) visar att Jönköpings län är det län som har högst andel förädlingsvärde inom tillverkningsindustrin. Energikrisen slår därmed synnerligen hårt mot vårt läns företag. Länet har dessutom en hög andel familjeföretag, vilka i kriser har visat att de har hög resiliens och förmåga att anpassa sig men i den här krisen sinar likviditeten i för snabb takt då många är inom energiintensiva branscher.

Hotet tydliggörs i fördelningen av arbetstillfällen. I Gnosjö kommun har ca 57% av invånarna anställning inom industrin, i Gislaveds kommun ca 40%, jämfört med 10% som är genomsnittet i landet. Hotbilden är därmed både reell och allvarlig mot såväl företag som kommuner och Sverige. Som stora arbetsgivare men även som stora exportkommuner är det av yttersta vikt att stötta företagen så att de klarar sig genom den här krisen.

Näringslivet i Jönköpings län

Högst andel förvärvs-
arbetande inom industri,
transport och logistik.

4:e största exportlänet
i Sverige.

Innehåll

Inledning	s. 1
Enkäten	s. 3
Energiökningens utveckling och påverkan	s. 4
Åtgärder och investeringar	s. 7
Beredskap gällande energikostnaderna	s. 8
Påverkan av elavbrott	s. 9
Hotbild	s. 10
Avslutning	s. 11
Slutsatser	s. 13
Åtgärder	s. 14

Inledning

Flera branscher hårt prövade

En av Handelskammarens viktiga uppgifter är att för politiker, myndigheter och andra beslutsfattare belysa näringslivets läge. De senaste åren har flera branscher blivit hårt prövade på olika sätt. För industrin innebar pandemin till exempel en uppgång till aldrig tidigare uppmätta nivåer efter den första nedgången i Q2 2020, se [Konjunkturinstitutet](#). Detta var givetvis positivt, men pandemin förde även med sig kraftigt höjda priser på insatsvaror och råvarumaterial. Även fraktkostnader blev i många fall mångdubbelt dyrare. Kriget i Ukraina har för flera branscher vidare spätt på problematiken kring ökade kostnader för insatsvaror och vi ser nu en hög inflation.

Jönköpings län tillhör till största del elområde 3 men har en betydande andel stora industrier i elområde 4, se [Svenska kraftnät \(nätomraden.se\)](#). Med den här rapporten belyser Handelskammaren Jönköpings län hur allvarlig situationen är för företagen i länet kopplat till de volatila och kraftigt ökade energikostnaderna. Rapporten är baserad på en enkät, vilken har besvarats av 206 företag varav cirka hälften återfinns inom tillverkningsindustrin, bestående av både öppna och slutna frågor. De omfattande svaren på fritextfrågorna ger en indikation på att företagen känner ett stort behov av att göra sina röster hörda.

Industrin är största arbetsgivaren

I Jönköpings län har vi starka bolag. De är vana vid att snabbt ställa om och anpassa sig till nya förutsättningar. Familjeföretagandet, som många gånger springer ur Gnosjöandan, är fortfarande en stark grund. Länet har en stark tillverkningsindustri, som dessutom är den största arbetsgivaren i länet. Enligt ([scb.se](#)) står tillverkningsindustrin för 38,5% av förädlingsvärdet i Jönköpings län och länet är därmed det län i landet som har högst andel förädlingsvärde från industrin.

I Gnosjö kommun är ca 57% av invånarna anställda inom industrin, motsvarande i Gislaveds kommun ca 40%, vilket ska jämföras med genomsnittskommunen som har 10% av invånarna anställda inom tillverkningsindustrin.

Energiintensiva företag

Naturvårdsverket ([naturvardsverket.se](#)) anger att ungefär en tredjedel av energianvändningen i Sverige används inom industrin, och för energiintensiva branscher står just energikostnaden för en betydande andel av produktionskostnaderna. 70% av Sveriges plastindustri finns i vår region, en industri som ligger i framkant i omställningen för att nå klimatmålen men som är mycket energiintensiv och beroende av en stabil tillförsel.

Aluminiumbranschen är stor i länet där några av de mer betydande aluminiumprofilföretagen finns i länets östra delar. Dessa är bara några få exempel på energiintensiva branscher i vårt län.

Flest anställda inom energiintensiv industri i Gnosjö och Gislaved

Kartan nedan visar andel av sysselsatta personer i energiintensiva industrier kommun för kommun i Sverige. Det är endast en kommun, Gnosjö kommun, som är markerad i mörkblått, vilket indikerar att 41–50% av invånarna arbetar i energiintensiv industri. Dessutom är Gislaveds kommun, grannkommunen till Gnosjö, en av de få kommuner som är markerade med den näst mörkaste blå färgen, vilken indikerar att 31–40% av invånarna är anställda inom energiintensiva branscher. Hela Gnosjö kommun, samt delar av Gislaveds kommun, återfinns inom elområde 4.

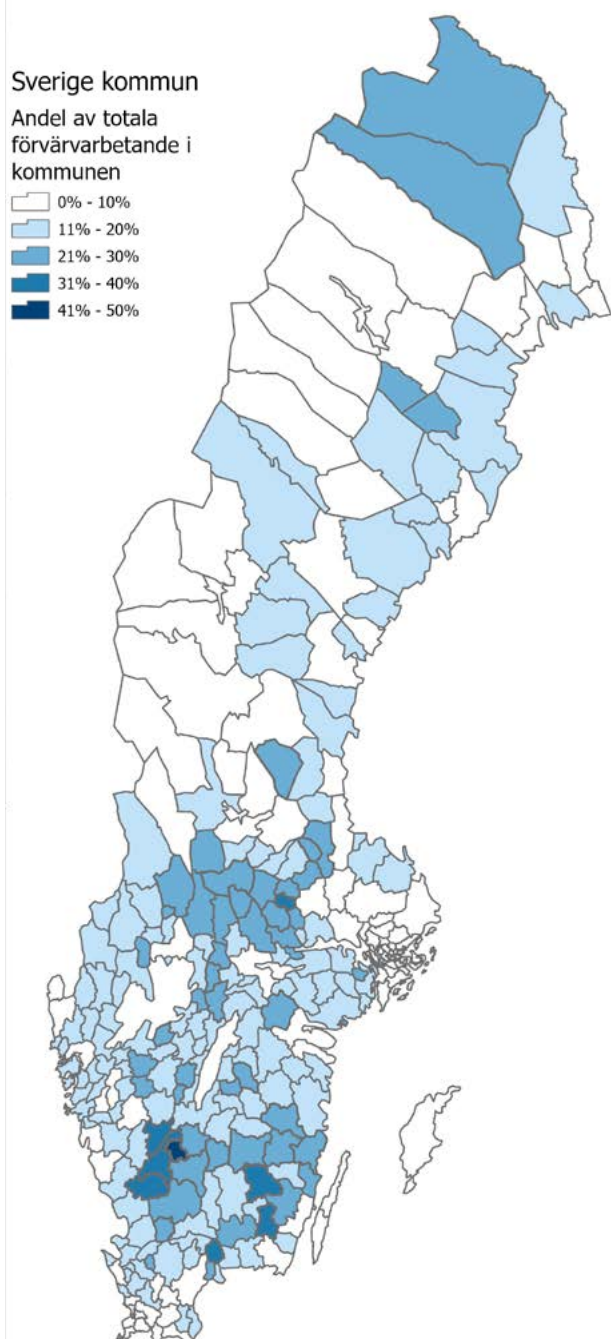
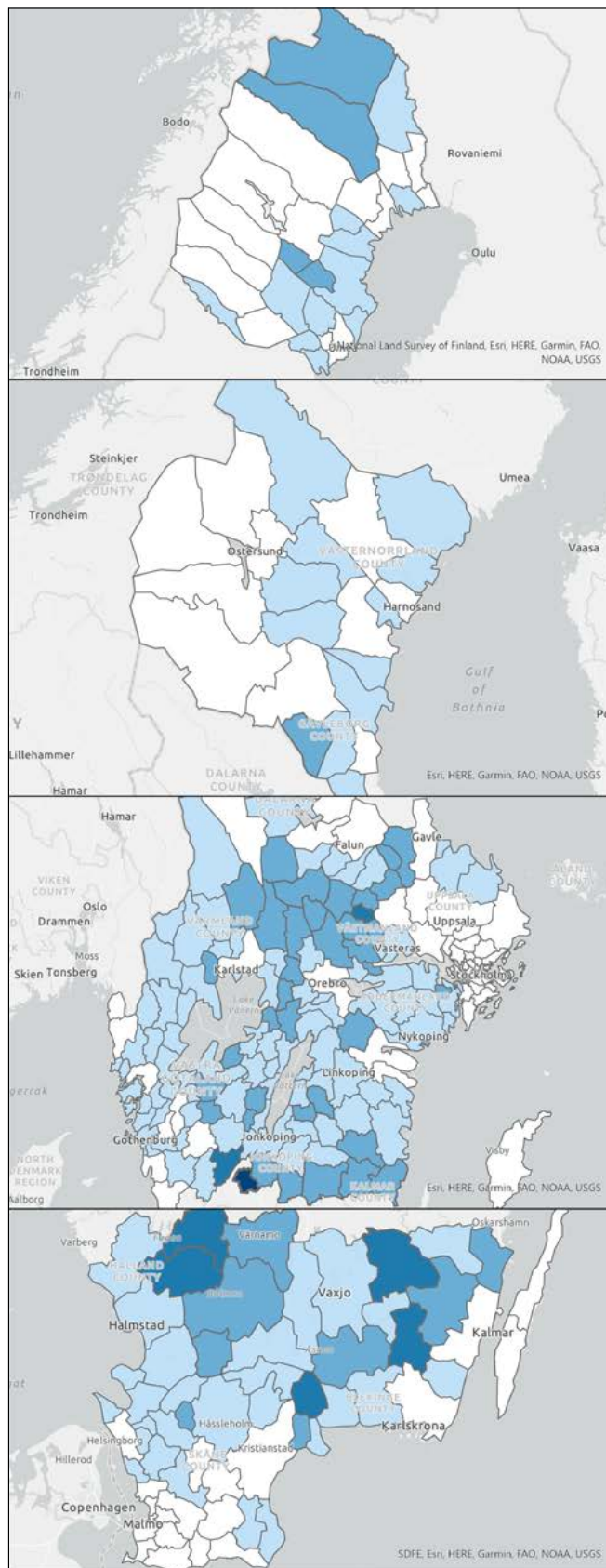

Bild 1. Elintensiva industrins (SNI 05–33) andel av sysselsättningen i svenska kommuner

Källa: Sydsvenska industri- och handelskammaren,
www.handelskammaren.com

Enkäten

Fördelning av företag

Enkäten sändes ut den 6 september till företag i Jönköpings län och har totalt besvarats av 206 företag inom olika branscher. Fördelningen av branscher är:

- 52% inom tillverkningsindustrin
- 19% inom tjänsteföretag samt IT
- 4% inom transport/logistik

Övriga 25% av företagen återfinns bland annat inom bygg, handel och besöksnäringen.

Högst svarsandel kommer från företag i Värnamo, Gislaved och Jönköpings kommun. Företagens geografiska tillhörighet har kommit att få en stor betydelse för vilket elpris som gäller, då det uppstått stora prisskillnader mellan de fyra olika elområden som finns i Sverige. 68% av företagen i enkäten svarar att de tillhör elområde 4.

Majoriteteten, 43,5%, av företag som har svarat har 10–49 anställda, strax över 20% har 2–9, respektive 50–249 anställda. Ca 8% av företagen består av en anställd, och ca 5% av företagen i enkätundersökningen har 250 eller fler anställda.

Handelskammaren har fått god stöttning av näringslivschefer i länet som bistått med att sända ut enkäten vilket har gett en god spridning.

Energiökningens utveckling och påverkan

Ökade kostnader

I Handelskammarens rapport [KONJUNKTUR-BAROMETERN JÖNKÖPINGS LÄN VÅREN 2022](#) nämner företagen de kraftigt ökade kostnaderna samt brister i tillgång till el och att det kommer påverka länets företag framöver. Det framkommer att 83% av industriföretagen drabbats av ökade energikostnader i någon grad och 86% anger att de kommer drabbas av ökade kostnader. 12% angav att de drabbats av brist i tillgång till el och 19% angav att de kommer drabbas av brist i tillgång till el.

Diagram 1, 2 och 3 belyser den prisutveckling som varit i elområde ett, tre och fyra de senaste tre åren. De visar tydligt att under 2020 var prisbilden låg och stabil.

Diagram 2 och 3 visar att prisökningen på el blev märkbar under Q3-Q4 2021 och det i vid den tidpunkten Handelskammaren började få signaler från länets företag. Redan i Handelskammarens rapport [KONJUNKTURBAROMETERNS HÖSTEN 2021](#) nämner 60% att de är drabbade av ökade energikostnader och lika många anger att de kommer drabbas av ökade energikostnader. I rapporten går det även att se att flera företag nämner elfrågan som en av de viktigaste frågorna inför valet 2022.

Kostnadsökningen som sågs 2021 har snabbt förvärrats. Statistiken från enkäten som ligger till grund för denna rapport visar att 93% av företagen har drabbats av ökade kostnader för energi. Av dessa uppger 32% av företagen att de har sett sina energikostnader stiga med 100% eller mer.

Diagram 1.

Källa: Elbruk.se

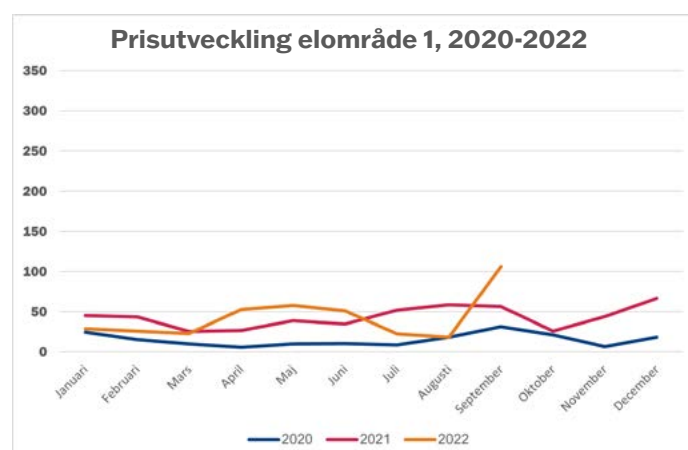

Diagram 2.

Källa: Elbruk.se

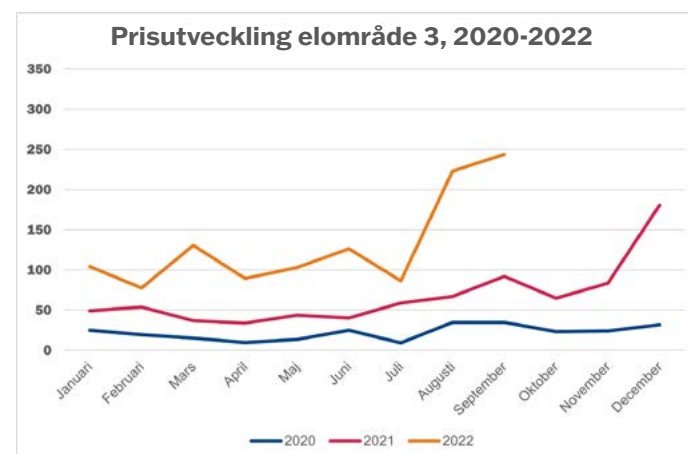
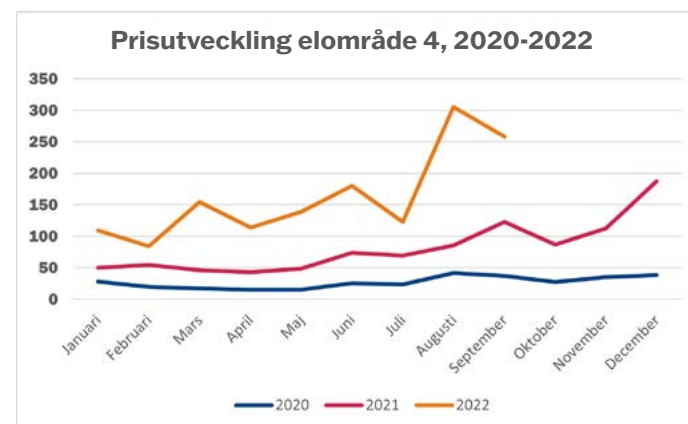

Diagram 3.

Källa: Elbruk.se

Industriföretagen värst drabbade

Kostnadsökningen som sågs 2021 har snabbt förvärrats. Statistiken från enkäten som ligger till grund för denna rapport visar att 93% av företagen har drabbats av ökade kostnader för energi. Av dessa uppger 32% av företagen att de har sett sina energikostnader stiga med 100% eller mer.

Diagram 4 visar i vilken grad företagens energikostnader har ökat. Resultatet gäller för samtliga branscher i enkätundersökningen.

Data från enkäten visar att industriföretagen tillhör några av de mest drabbade gällande ökade kostnader för el. När resultatet bryts ner branschspecifikt visar det sig att nära hälften av industriföretagen anger att de fått 100% eller högre ökning av energikostnader.

”Vi går back på för höga priser, och sen tror vi att vi kan få många kundförluster om våra kunder kommer tvingas i konkurs på grund av att dom inte kan sälja sina produkter med höga elpriser pga. att konsumenten inte kommer kunna ha råd att konsumera.”

Ovan citat visar tydligt den rävsax företagen sitter i, då deras totala kostnader ökar på grund av högre energikostnader utöver de redan höga kostnaderna som företagen har för råvarumaterial och transporter. Detta leder till att de får ta ut ännu högre priser mot kund för att kompensera.

Andel ökning i energikostnader

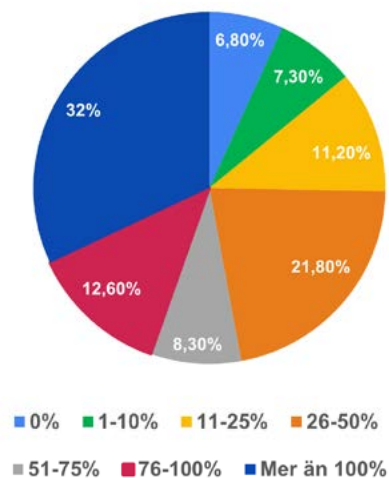

Diagram 4.

Källa: Enkätundersökning, Handelskammaren Jönköpings län

Volatila priser

Det är inte endast de kraftigt höjda priserna som påverkar företagen, utan även att kostnaderna är volatila, vilket i sin tur gör det väldigt svårt för företagen att kunna planera och lägga upp sin verksamhet. På frågan: ”Hur påverkat är ert företag av de volatila elpriserna?” svarar nära 65% att de är påverkade i hög eller mycket hög grad.

Som ett företag kort nämner:

”Vi har väldigt svårt att prissätta något vi gör. Med tanke på långa ledtider hinner mycket hända från OE till fakturering.”

3 av 10 företag
har sett sina energikostnader
stiga med **100%**
...eller mer

50%
av industriföretagen
har sett sina energikostnader
stiga med **100%**

Så påverkas företagen i länet

Det volatila och höga elpriset har inneburit en påverkan på företagen som utöver en drastisk ökning i energikostnader, även lett till försämrad lönsamhet, vilket i sin tur skapar en stor osäkerhet hos företagen. Utöver detta påverkas företagens kunder, eftersom företagen blir tvungna att anpassa sig och höja sina priser på grund av höga energikostnader. De volatila elpriserna gör det även svårt för företag att planera sin produktion, vilket leder till en stor osäkerhet gällande företagets framtid och överlevnad.

Den allvarliga situation vi befinner oss i gällande energikostnader illustreras tydligt genom citatet nedan från ett av de företag som har besvarat enkäten:

”Ökningen av energikostnader är väsentligt större än vinsten och kassaflödet i företaget. Vi måste genomföra kraftiga prishöjningar till kund, det är en överlevnadsfråga”

Värt att notera är hur vissa av företagen tar upp att det inte alltid är möjligt att genomföra höjningar mot deras kunder, och i de fall höjningar har genomförts, uppstår i stället en osäkerhet kring hur mycket man faktiskt kan höja. I det fall avtalet inte ger utrymme för höjningar kan kunden neka ett tillägg i pris för el samtidigt som leverantören kan vara avtalsmässigt bunden att leverera. Problematiken belyses i nedan citat:

”Vi arbetar med prissättning som gäller kvartalsvis, med dagens svängningar har vi mycket svårt att sätta ärliga priser mot kund. Ett väldigt stort problem är att våra underleverantörer som förbrukar mycket elektricitet (mest ytbehandlare) inte kan lämna pris utan de har påslag som faktureras ut varje månadsslut. Påslagen är flytande då de baseras på el priset. Detta måste vi lyckas ta ut på våra produkter vilket är otroligt svårt. Det kommer leda till att vi i många fall får ta kostnader som borde gå till kund på grund av ingångna avtal.”

Citatet ovan kommer från ett företag med 10-49 anställda inom tillverkningsindustrin i Gislaveds kommun.

Åtgärder och investeringar

Åtgärder för att akut minska energikostnaden

I takt med de drastiskt ökade energikostnaderna, uppger 32% av företagen att de vidtagit åtgärder för att sänka dessa kostnader och fler än hälften av företagen anger att de kommer behöva implementera ytterligare åtgärder. Närmare hälften av de företag som uppgett att de har vidtagit någon typ av åtgärd som berör företagets produktionsprocess, till exempel ändringar av skiftstider. Det innebär även att vissa energikrävande maskiner endast körs då elen är som billigast på dygnet. Kommentarererna i samband med frågan visar att det är negativt för deras organisationer då det skapar en osäkerhet inom organisationen med sämre arbetsmiljö som följd. Ett av företagen som besvarat enkäten nämner följande:

”Vi har planer på att minska dagskift och istället öka nattsift. Även förskjuta veckan så att vi jobbar lördag och söndag och är lediga måndag och tisdag istället”

Det är tydligt att företagen ser att situationen kan leda till långtgående konsekvenser. Som ett företag förklarar kort: *”Varsla personal, stänga av maskinrupper etc.”*

Investeringar i egen energi-produktion

Som ett led i omställningen för att nå klimatmålen, men som på senare tid kommit att bli en fråga kopplat till de ökade energikostnaderna, har företagen gjort investeringar i egen energi-produktion. Enkätsvaren visar att strax över en tredjedel av företagen har gjort någon form av investering och att nära hälften av

företagen planerar att göra för detta. Bland dessa investeringar är solceller dominerande, både bland de företag som redan gjort investeringar och de som har planer på att investera. Vissa företag beskriver även att de gjort energibesparande investeringar som byte till LED-lampor och installation av bergvärme.

Med vetskapen om att företag vill ställa om, investera och bidra till den egna elproduktionen, visar enkäten att de kan bli hindrade. Citatet nedan kommer från ett företag med 10-49 anställda inom tillverkningsindustrin i Gnosjö kommun.

”Vi kommer inte att ha råd med nya investeringar, alla pengar kommer gå till elräkningarna istället för att satsa på solceller eller nya mer energieffektiva maskiner som förbrukar mindre energi.”

Beredskap gällande energikostnaderna

Kostnadsökningar

Enkätsvaren visar att de flesta av företagen inte varit förberedda på de kraftiga kostnadsökningarna då endast strax över 20% svarat att de varit förberedda i hög eller mycket hög grad.

Diagram 5 visar hur företagen anser sig varit förberedda på de höjda energikostnaderna. 1 motsvarar inte alls medan 5 motsvarar i mycket hög grad.

Diagram 5.

Källa: Enkätundersökning, Handelskammaren Jönköpings län

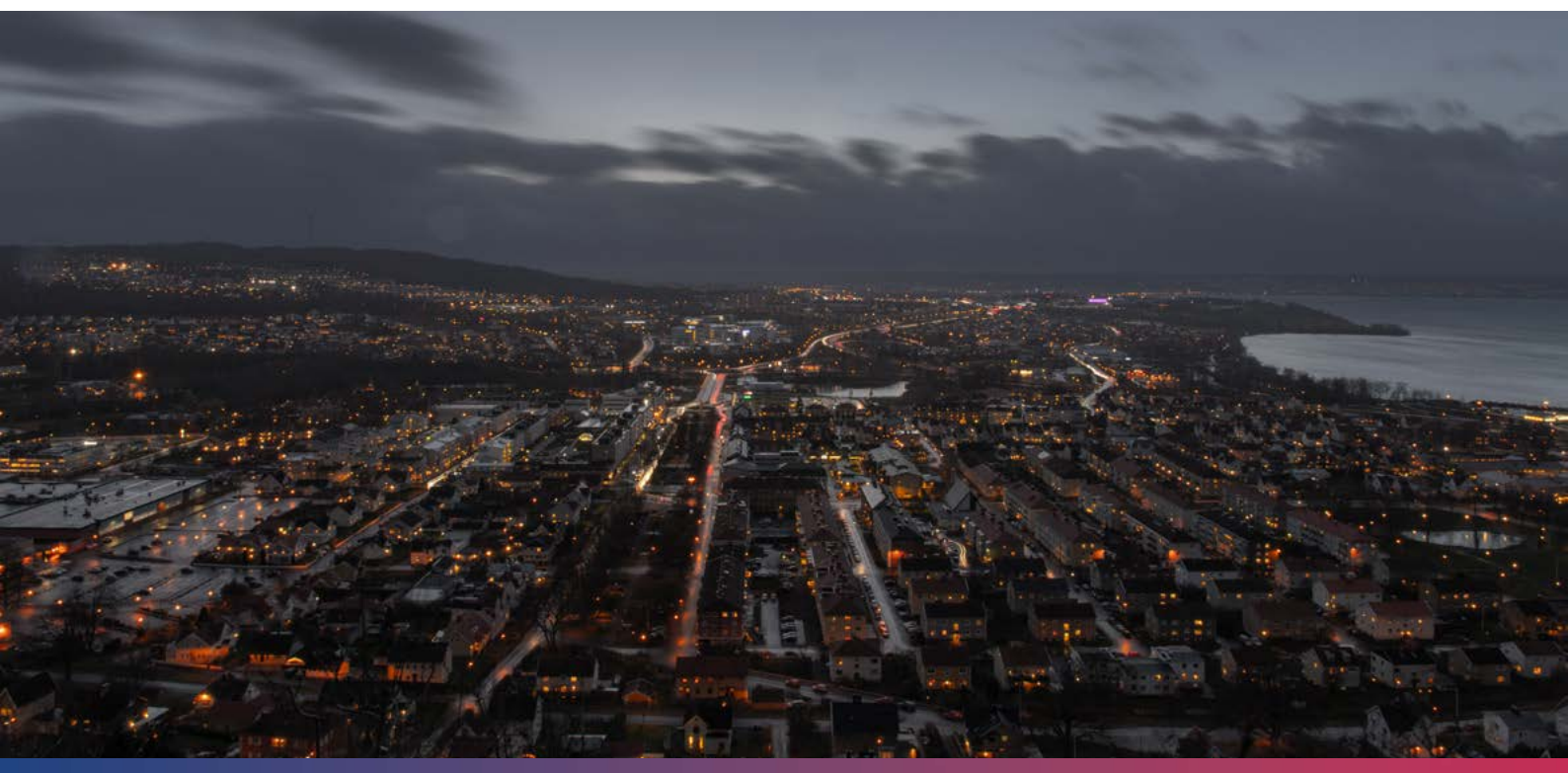
Information om kostnadsökningar

Av enkäten framkommer det även att företagen upplever en viss avsaknad av att få relevant information som berör sådana här prisökningar.

Resultatet visar följande: Strax över hälften upplever att de inte fått relevant information gällande prisökningar, varken de som varit eller kommande.

Mer än en tredjedel av alla företag vet inte var de kan hitta relevant information som skulle kunna underlätta och vara en informationskälla vid en situation som innebär stor osäkerhet och risk för företaget.

Utöver avsaknaden av information kopplat till de prisökningar som skett, uppger 44% av företagen att de inte heller fått tillgång till relevant information gällande vilka åtgärder som kan vidtas för att minska företagets energikostnader.

Påverkan av elavbrott

Elavbrott ger en stor påverkan

I enkätundersökningen tillfrågas företagen om vilken påverkan ett elavbrott har på deras verksamhet, där 1 motsvarar inte alls medan 5 motsvarar i mycket hög grad. Diagram 6 visar att ett elavbrott har en betydande påverkan för många företag.

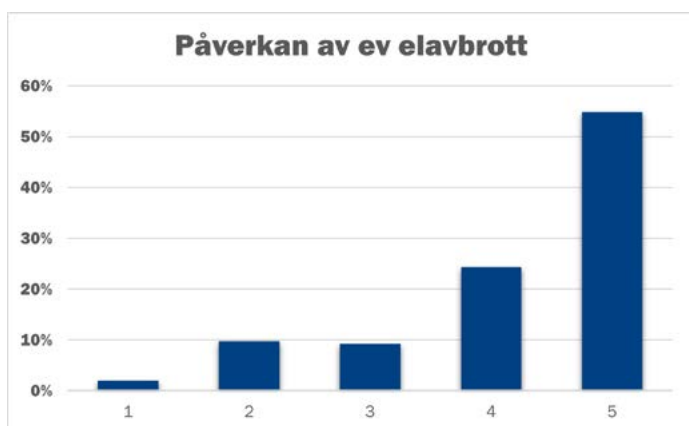

Diagram 6.

Källa: Enkätundersökning, Handelskammaren Jönköpings län

Förebyggande åtgärder vid elavbrott

Ca 20% av företagen anger att de vidtagit åtgärder för att minimera skadan vid ett eventuellt elavbrott. Nedbrutet till industrin är det en någon lägre andel, 18%, som vidtagit åtgärder.

Åtgärderna som nämns varierar. En del av företagen nämner att de har någon form av backup-system alternativt någon form av reservkraft som ska kunna användas vid elavbrott. Något företag nämner att de har byggt ett större lager av sina produkter för att kunna klara sig. Ett företag beskriver:

”Vi kan inte vidta relevanta åtgärder eftersom energibehovet är så stort att lämplig ersättning saknas.”

Citatet ovan är från ett företag med 50–249 anställda inom metallindustrin i Gislaveds kommun.

Svenska Kraftnät har aviserat att det kan bli aktuellt med en manuell frångkoppling av el i vinter (svk.se). Detta ses som en åtgärd för att förhindra större störningar vid en effektbrist och frångkopplingen sker lokalt vilket innefattar såväl hushåll som företag.

I det fall det sker en frångkoppling nämner Svenska kraftnät att information kommer komma dagen innan (svk.se). Med hänsyn till data ovan är det ytterst kritiskt att information om frångkopplingen når företagen omedelbart för att de ska kunna vidta nödvändiga åtgärder i sin produktion.

Stabiliteten i elnätet är något av det viktigaste för ett företag vars verksamhet är beroende av en ständig energitillströmning till exempel processindustrin som har ett jämnt flöde av material in i maskinerna eller ytbehandlingsindustrin som kräver konstant uppvärmning. Ett stopp av maskinerna på grund av endast någon enstaka sekunds instabilitet ger stora konsekvenser för företag som dessa. För dessa företag innebär dessutom en uppstart effekttoppar, som i sin tur påverkar både tillgången till effekt och produktionskostnaden för företagen.

Hotbild

Direkt och indirekt påverkan

Dagens situation med ökade kostnader för energi och drastiska skillnader i pris mellan Sveriges olika elområden påverkar företagen direkt och indirekt. Sett till ett framtidsperspektiv uppger 44% av företagen att deras företags framtid är i hög eller mycket hög grad hotad av de ökade energikostnaderna. Diagram 7 visar i vilken grad företagen, samtliga branscher inräknade, upplever att deras framtid är hotad. 1 motsvarar inte alls medan 5 motsvarar i mycket hög grad.

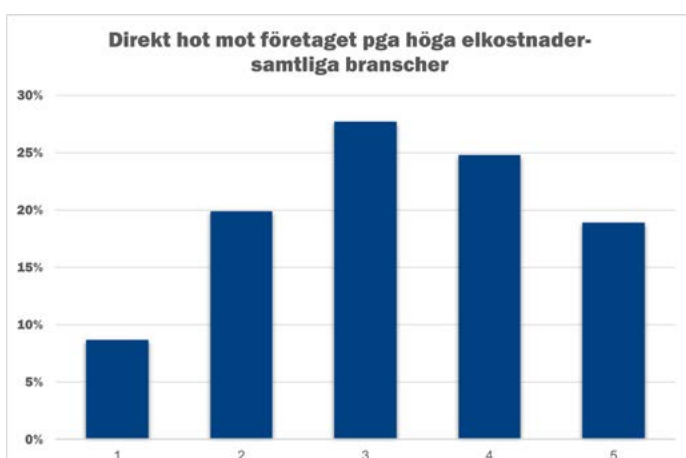

Diagram 7.

Källa: Enkätundersökning, Handelskammaren Jönköpings län

Diagram 8 visar att 55% av 106 industriföretag i enkätundersökningen ser att deras företags framtid är hotad i hög eller mycket hög grad. 1 motsvarar inte alls medan 5 motsvarar i mycket hög grad.

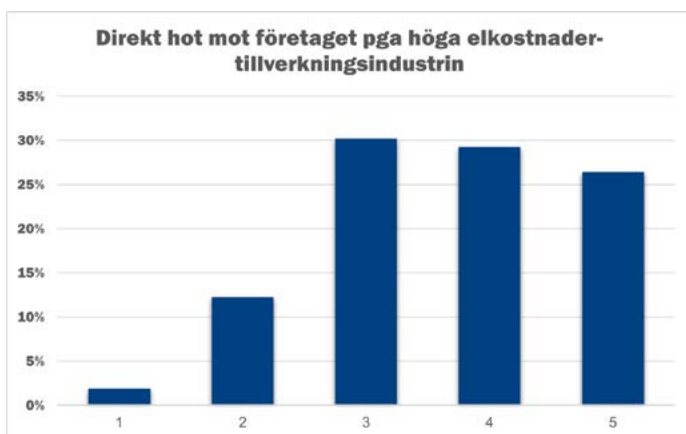

Diagram 8.

Källa: Enkätundersökning, Handelskammaren Jönköpings län

52% av företagen, samtliga branscher, anger att de är indirekt hotade i hög eller mycket hög grad. Nära en fjärdedel av företagen tror att de i hög eller mycket hög grad kommer behöva varsla personal. Ett medelstort företag i Jönköping nämner: *"Vi drabbas indirekt av de höga elpriserna eftersom konsumtionen av sällanköpsvaror har minskat kraftigt 30–40%. Detta gör att vi tvingats säga upp personal"*.

Ett annat företag ser att deras företag kan komma att få färre uppdrag samt att deras kunder kan få svårigheter med likviditeten. Det belyses i följande citat: *"Vårt företag påverkas indirekt av de höga energipriserna, i och med att många av våra kunder påverkas i hög grad av de volatila energipriserna, så kan det komma att påverka vår möjlighet till att få färre uppdrag/ fler uppdrag och risken ökar för oss att våra kunders likviditet påverkar förmågan att betala för våra utförda tjänster."*

Energikrisen drabbar alla storlekar på företag. Resultatet från enkäten visar att 30% av företagen med 250 eller fler anställda ser att företagets framtid är hotad i hög eller mycket hög grad.

Behov av stöd och åtgärder

I enkäten ställdes frågor om behov av eventuella stöd och insatser. Baserat på de svar som framkom är det tydligt att företagen i Jönköpings län är i behov av akut hjälp för att klara sig genom krisen men att det behövs en långsiktig plan för att säkra energiförsörjningen. Ett av företagen uttrycker: *"Jag tycker det är viktigt att lösa problemet och inte temporärbota det med stöd och rabatter. Se till att bygga ett energiförsörjningssystem som är framtidssäkert för hela landet."*

Citatet kommer från ett företag med 50-249 anställda inom plastindustrin i Värnamo kommun. Gällande mer specifika åtgärder framkom det ur enkäten att nära en tredjedel av de företag som svarade på frågan anser att det behöver införas något typ av pristak i form av exempelvis ett högkostnadsskydd för el. Detta för att förhindra ytterligare konsekvenser av de volatila och höjda energikostnaderna. Enkätsvaren ger genomgående kritik mot den uppdelning av elområden som finns i Sverige.

Avslutning

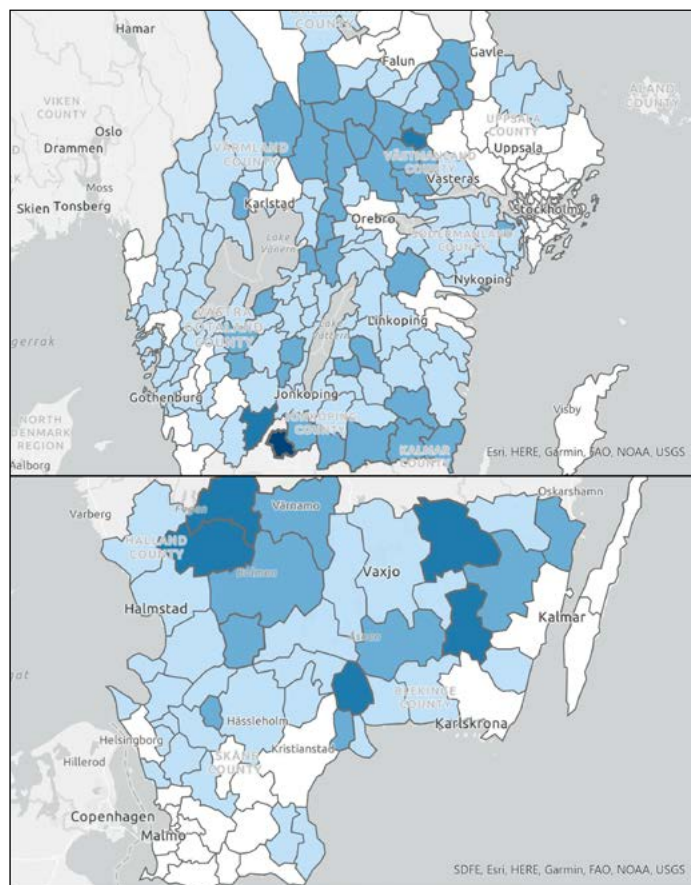
Att läget är allvarligt kan inte nog betonas. Många företag riskerar att inte överleva vintern trots att det finns en orderingång. Det finns en reell risk att vi kommer se både varsel och konkurser som är skapade av att företagen inte klarar av bristen på likviditet.

Ur resultatet som framkommit av enkäten kan vi utläsa att det är bristen på likviditet som är ett av de största hoten mot företagen och att läget är akut nu, samtidigt vet vi att värre tider väntar. Detta är en kris som ställer höga krav på stora kassaflöden. I branscher med långa ledtider, avtalstider och betalningstider är det svårare att stå med en stark kassa. I det här läget behövs snabba stöd som en kortsiktig och akut åtgärd.

Flera företag påtalar att stöd inte är en långsiktigt hållbar lösning utan en förändring i både pris-sättningsmodellen måste ske samt är det nödvändigt med en långsiktigt stabil energiförsörjning.

Sverige är beroende av export

Enligt SCB (scb.se) ökade Sveriges export med 12% från 2020 till 2021. Jönköpings län bidrar med en betydande andel men på grund av dagens sned-vidna prismodell för el påverkas den globala konkurrensmöjligheten. Företag nämner i rapporten att de inte vet hur de ska prissätta, att de inte kan ta ut ökningen för energikostnader helt mot kund och att de ser affärer gå förlorade. Krisen är bara i sin början och företagen ser redan mycket allvarliga konsekvenser. Det är av yttersta vikt att politiker och beslutsfattare agerar nu. Inte minst för att våra företag ska överleva men också för att de ska fortsätta få vara de framgångsrika exportörer vårt lands välfärd och framtid är helt beroende av. Både Gnosjö kommun och Gislaveds kommun är stora exportörer. Som tidigare nämnt exporterar Gnosjö kommun 160% mer per person än rikssnittet och Gislaveds kommun ca 60% mer per person.

Källa: Sydsvenska industri- och handelskammaren,
www.handelskammaren.com

Kartan ovan visar tydligt att delar av Jönköpings län har en betydande andel anställda inom energi-intensiva branscher. De som har högst andel i länet är Gnosjö kommun och Gislaveds kommun. Gnosjö kommun har dessutom högst andel anställda inom energiintensiva branscher i hela landet, Gislaveds kommun är inte långt efter, kommuner som dessutom har delar av sitt näringsliv inom elområde fyra. Värnamo kommun har mer än dubbel så många anställda inom industrin jämfört med en medelkommun, även de är i elområde fyra.

Därmed är de höga energikostnaderna ett mycket stort och reellt hot mot en stor andel av kommunernas arbetstillfällen. Slås företagen ut av för höga kostnader drabbas också många kommuninvånare vilket leder till ett stort skattebortfall för kommunerna. Detta innebär även en förlust i kompetens både för företagen och för Sverige. Vi riskerar att unik spets- och breddkompetens inom industrin går helt förlorad och en industri som går i konkurs kräver ett stort human-kapital för att kunna starta upp igen.

Elprisområdena innebär snedvriden nationell konkurrens

Statistiska Centralbyrån visar att Jönköpings län är det län som har högst andel förädlingsvärde inom tillverkningsindustrin. Energikrisen slår därmed synnerligen hårt mot vårt läns företag. Länet har dessutom en hög andel familjeföretag, vilka i kriser har visat att de har hög resiliens och förmåga att anpassa sig men i den här krisen sinar likviditeten i för snabb takt eftersom flera av företagen befinner sig inom energiintensiva branscher.

Elprisområdena leder till en snedvriden nationell konkurrens där företag inom elområde tre och fyra inte ens kan beräkna hur de ska offerera en potentiell affär eller vad en vunnen affär kommer kosta i produktionskostnad på grund av de volatila priserna. På kort sikt kan företagen dessutom inte påverka situationen då investeringar i till exempel egen elproduktion ofta tar något år i anspråk. Är företaget dessutom energiintensivt kan det vara näst intill omöjligt att skaffa sig den mängd energi som behövs för att företaget ska kunna nå en självförsörjandegrad.

Som ett företag nämner:

"Eftersom kostnadsökningarna kommer plötsligt kommer ökningen dra ner vårt resultat. På lång sikt kommer vi naturligtvis kunna justera våra priser dock tappar vi en tidigare fördel mot övriga Europa, vi har alltid haft ett bra energipris mot våra konkurrenter. Vi upplever en stark orättvisa speciellt i vår egen kommun där företag belägna i Gislaved har ett kraftigt lägre elpris än oss som huserar i kransorterna. Även om priset är högt i båda zonerna så straffas vi hårt av en linje ritad på en karta."

I det fall det blir tal om den manuella förbrukningskopplingen som nämns av Svenska Kraftnät bör energiintensiva företag i största möjliga mån undantas för att de riskerar stora ekonomiska förluster om deras produktion inte förbereds i mycket god tid för ett stopp på ett strukturerat sätt.

Slutsatser

- Hur hårt företagen drabbas är både bransch- och företagsspecifikt.
- Företagen är redan nu hårt drabbade av de redan kraftigt ökade kostnaderna.
- Olika kommuner drabbas olika hårt beroende på hur företagsstrukturen ser ut samt vilket elområde de återfinns i. Kommuner som Gislaveds och Gnosjö kommun har en mycket reellt hot att drabbas av hög arbetslöshet som en följd av de skenande elpriserna.
- Företag riskerar att drabbas av att deras kunder snabbt minskar sin likvida förmåga. Företags brist på betalningsförmåga drabbar snabbt leverantörer som därmed blir indirekt direkt påverkade av energikrisen.
- Investeringar samt kostsamma utvecklingsprojekt blir satta på is då det har uppstått stora ekonomiska osäkerheter. Detta får följd effekten att potentiella leverantörer tappar affärer.
- Företagen får en direkt kostnadsökning utan att kunna parera detta med att dra ner på kostnader då de redan vidtagit åtgärder de ser är möjliga.
- Företag som drabbas är i många fall välmående och framgångsrika företag som funnits under lång tid och är långt fram i sina processer. Det är inget skydd för att inte drabbas.
- Kritisk kompetens måste värnas och skyddas.
- Industrin är Sveriges motor och dess export bidrar stort till vår BNP. Företagen riskerar att förlora viktiga affärsrelationer som tagit lång tid att bygga upp och som efter den här krisen kommer vara mycket kostsamma att återuppbygga.
- I det fall det blir aktuellt med en manuell förbrukningsfrånkoppling kommer vissa branscher drabbas hårt ekonomiskt om de inte får förutsättningar att på ett strukturerat sätt stänga ner sin produktion. Dessa företag bör därför undantas vid en frånkoppling.

Åtgärder

- Det krävs åtgärder som stärker bolagens likviditet och resultat snabbt för att inte riskera att gå i konkurs. Dessa ska vara fördelade till de branscher och företag som behöver dem mest.
- Svenska Kraftnäts 90 miljarder i flaskhalsavgifter ska fördelas till de regioner och företag som har finansierat dem och som behöver dem mest.
- Handelskammaren kräver en långsiktig blocköverskridande plan för att bygga ut en stabil, tillförlitlig och billig elförsörjning i södra Sverige. Detta för att säkra tillgången, få ner priset och ta bort den snedvridna konkurrenssituation som uppstått i Sverige.
- Elområdesindelningen måste ses över för att motverka den nationella konkurrenssituation den skapar. Om den kvarstår kommer den på sikt skapa en mycket snedvriden nyetableringssituation i landet där företag blir mindre benägna att etablera sig eller expandera i de södra delarna av landet.
- Det behövs en samordning i att stötta företagen att på kort och lång sikt minska energianvändning.
- Det behövs både stöd och kunskapsförmedling till företagen i att investera i egen elproduktion.
- Ge företag förutsättningar att behålla sin spetskompetens och kompetensutveckla vid nedgång i produktion och order.
- Korttidspermittering kan i det här läget leda till att istället för att bibehålla kompetensen, vilket är syftet, väljer medarbetarna att söka andra jobb eftersom lönebortfallet blir för stort på grund av ökade privata omkostnader.
- Det politiska vakuum som är får inte sinka farten i beslut att stötta företag. Vi är bara i början av en kris och företagen drabbas redan otroligt hårt.
- I det fall det riskeras att bli aktuellt med en manuell frånkoppling bör motköp, se Energimarknadsinspektionen (ei.se), beaktas som ett alternativ.

*Handelskammaren
Jönköpings län*

Handelskammaren Jönköpings Län
Barnarpsgatan 11, 553 16 Jönköping - Tel 036-30 14 30
www.handelskammarenjonkoping.se